

נפלאות הרמב"ן

גליון כ"ב
פר' ויקרא
תשפ"א

יו"ל ע"י
מכון לימוד
להחדרת
הרמב"ן

בגליון:

חילוקי רבינו
בו יבוארו מקומות בו
רבינו מפרש דעתו הק'
דלא כשיטת רש"י

אוצרות רבינו
פנינים יקרים,
אוצרות מחודשים
מבארו של רבינו

מעשה חש"ב
עיונים וביאורים
במשנתו של רבינו

אוצרות רבינו

וסמך ידו על ראש העלה וכו' (ד ק)

האם ידו אחד מספיק לסמיכה?

והאם אפשר לעשות שליח לסמוך ומניין?

וסמך ידו בשתי ידיו שנאמר 'וסמך אהרן את שתי ידיו' (טו כא) והוא בנין אב לכל הסמיכות שיהיו בשתי ידיו, והא דכתיב 'ידו' למעט שליחות שידו ולא יד שלוחו שאם היה כתוב 'ידיו' הייתי מרבה שתי ידיים ולא ממעט שליח אבל עכשיו שהסמיכה ממילא בשתי ידיו לא כתב לשון יחיד אלא למעט השליח.

ונתנו בני אהרן הכהנים אע על המזבח

וערכו עצים על האש (ז ק)

מדוע כתוב 'ונתנו' ו'ערכו' בלשון רבים?

אמר לשון רבים כי בכל מצות הכהנה יאמר כן בעבור שהכנה רבים יאספו בבית השם לעשות העולה וברב עם הדרת מלך אבל אינו עכוב שהרי למד למטה (להלן יב) 'וערך הכהן אתם' (בלשון יחיד).

וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים

את הראש ואת הפדר וכו' (ח ק)

ביאור פדר

רבינו	אונקלוס
פי' פדר	ית תרבא [חלב]
אינו שם לכל החלבים רק לחלב הדק הפרוס ומבדיל בין הקרבים.	
מקור הל' פדר	מלשון פדר שמפריד בין ב' דברים
מה מפריד הפדר מן הבשר	שומן הנפרד מפריד בין הקרבים העליונים לתחתונים

ואם מן העוף עולה קרבנו לה' והקריב מן

הנתחים או מן בני היונה את קרבנו (טו ק)

מדוע דוקא תורים או בני יונה?

בחר הכתוב בשני המינין האלה מפני שהם מצויין וקרובין להתפש יותר כאשר הזכירו רבותינו (ויק"ד כו ו) 'שור שה כשבים ושה עזים' (דברים יד ד) שיקריב מן הגדלים על אבוסו ולא יצטרך לשאת כליו תליו וקשתו לצוד ציד להביא ולא בחר בתרנגולים [אע"פ שמצויים יותר מן היונים] לזימת זנותם.

לכל עניני המכון הערות והארות

ניתן לפנות למייל או לטל:

h0548402450@gmail.com

054-8402450

כל הזכויות שמורות ©

חילוקי רבינו

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (ק כ)

האם כל פעם כשה' דיבר אל משה היתה קריאה אליו?

רבינו

אמר הכתוב בכאן ויקרא אל משה וידבר ה' אליו ולא אמר כן בשאר המקומות.

לכל דברות וכל אמירות וכל צוויים קדמה קריאה, יכול אף להפסקות ת"ל וידבר לדיבור היתה קריאה ולא להפסקות.

רבינו מוסיף לרש"י

הקריאה כלומר שיאמר אליו משה משה ויאמר הנני וזה דרך חבה וזרוז למשה.

מתי היה הקריאה למשה?

רבינו (שמות מ ב - יד)

א. יום א' למלואים [כ"ג אדר] קודם שכסה הענן את האהל.
ב. יום השמיני למלואים [א' ניסן] אחר שנתכסה האהל בענן.

לכל דברות וכל אמירות וכל צוויים קדמה קריאה

מהו הקריאה למשה

רבינו

[קבלת רשות להיכנס לאהל מועד].

דרך חבה וזרוז

מדוע היתה הקריאה למשה?

רבינו

א. לפי א' דלעיל בעבור שלא היה יכול משה לבוא אל אהל מועד להיות נגש אל המקום אשר שם האלהים רק בקריאה שיקרא אותו כיון שירדע שהשם יושב הכרובים נתיירא לבוא בהאהל מועד כלל עד שקרא אליו.

ב. לפי א' דלעיל שלא היה יודע משה שהכבוד באהל ושהיה לו הדבור משם כי לא כסהו הענן עד יום השמיני.

ג. לפי ב' דלעיל בעת שכסה הענן את המשכן ביום שמיני למלואים לא יבוא שם [בענן] בלא רשות.

קריאה לשון חבה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו שנאמר וקרא זה אל זה אבל לנביאי האומות נגלה אליהן בלשון ארעי וטומאה שנאמר ויקר אלהים אל בלעם.

רבינו מפאר לרש"י

על דעתם הזכיר זה בכאן בעבור שהוא תחלת הדבור אשר היה אליו מאהל מועד ללמד על כלם כי כן יהיה משפטו כל הימים בכל התורה.

איפה היה משה כשה' דבר עמו?

רבינו

א. לפי א' ובי' דלעיל הקריאה היתה כשמה מחוץ לאהל מועד והדיבור כשהיה בתוך האהל.

ב. לפי ג' דלעיל הקריאה היתה כשהיה מחוץ לפתח כי הענן כסה את מקום הפתח ולא היה רשאי לבוא בתוך הענן והדיבור היה כשעמד בפתח האהל.

מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל [ומשה היה באהל בעת שהיתה הקריאה אליו].

לעיל (מ לה) ד"ה ולא יכול לבוא: אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו.

לזכר עולם יהיה צדיק

הילולא קדישא

רבינו משה בן רבי נחמן זיע"א

הרמב"ן

י"א ניסן ה' ל' לבריאת העולם

זכותו הגדולה תגן בעד

כל הלומדים והעוסקים בתורתו

כל הלומדים והעוסקים בתורתו

הוא ימליץ טוב בעדינו

ויקרא אל משה מאהל מועד וידבר אליו באהל כי שם באהל היה כבר קודם הקריאה [ובאהל מועד קאי על גם על ויקרא].

ויקרא אל משה מאהל מועד וידבר אליו באהל כי שם באהל היה כבר קודם הקריאה [ובאהל מועד קאי על גם על ויקרא].

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריה מכס קרבן לה'

מן ההמה מן הקר ומן הצאן תקריהו את קרבנכם (א כ)

מה דין עולת בהמה הבאה מצבור מישראל?

תקריבו מלמד ששנים מתנדבים עולה בשותפות קרבנכם מלמד שהיא באה נדבת צבור היא עולת קיץ המזבח הבאה מן המותרות.

תקריבו מלמד ששנים מתנדבים עולה בשותפות קרבנכם מלמד שהיא באה נדבת צבור היא עולת קיץ המזבח הבאה מן המותרות.

רבינו מאיר ברע"ו

אם הנתדבו רבים להביא עולה היא עולת השותפין שמה בין שנים המשתתפין בקרבן ובין עשרה ואלף שנשתתפו בן [ולמדים מתקריבו].

גם אם רצו צבור כרוב ישראל להפריש בתחלה לנדבה [שמפרישים לשם נדבה ולא מן המותרות] יגבו אותה כאשר יגבו השקלים לתמידים ומוספים תהיה נדבת [עולת] צבור שלמדים מקרבנכם.

אבל קיץ המזבח [היא דוקא] הבאה מן המותרות שלב בית דין מתנה עליהם ולפיכך היא עולת צבור [ולמדים מקרבנכם].

הנפק"מ בין השיטות

	רע"ו	רבינו
קרבן עולה שהביאו רוב ישראל נקראת:	קרבן שותפים	קרבן צבור
ילפינן שמותר להקריב זאת	תקריבו	קרבנכם
הנפק"מ לענין סמיכה	בעי סמיכה ע"י כל אחד מהשותפין	אין בעי סמיכה כדין קרבן צבור
הנפק"מ לענין נסכים	בעי נסכים משלהם	בעי נסכים משל צבור
האם אפשר לנדב עולת העוף ע"י רוב ישראל	אפשר כי הוא כקרבן שותפין	אי אפשר דנקרא קרבן צבור שאינו בא בעולת העוף.
האם אפשר לנדב שלמים ע"י רוב ישראל	אפשר כי הוא כקרבן שותפין	אי אפשר דנקרא קרבן צבור שאינו בא בעולת העוף.

ונרצה לו לככר עליו (א ד)

על מה העולה מרצה

	רע"ו ובריי"ת התורת כהנים	רבינו
על מה העולה מרצה?	אינו מרצה אלא על עשה ועל לאו שנתק לעשה [רש"י לא מחלק בין מויד לשוגג]	ראיתי באגדה בויקרא רבא (ז ג) תני רשב"י אין העולה באה אלא ההוררי הלב
הטעם	על מה הוא מרצה לו אם תאמר על כריתות ומיתות בית דין או מיתה בידי שמים או מלקות הרי ענשן אמור.	אמר רבי לוי מקרא מלא הוא 'והעולה על רוחכם היו לא תהי' (יחזקאל כ לב) העולה מכפרת על רוחכם. לפי שהוא חטא שאין מכיר בו אלא ה' לפיכך כלה כליל לה'.

לפי דרשת התורת כהנים שהעולה מרצה על עשה ועל לאו הנתק לעשה

מדלא הזכיר בקרבנות נדבה לכפר עליו על שגגתו ששגג כאשר כתב בקרבנות החטא רק אמר 'ונרצה' היה לרבותינו במשמעות הזה שמכפר על המזידין שאינם רצויים לפגיו כי השוגג אע"פ שחטא רצוי ה' הוא וא"כ על כרחך קאי על עשה ועל לאו הנתק לעשה שלא נזכר בהם ענש אלא שאינם רצויים למלך בעבור שעברו על מצותו ויתרצו בדורון הזה [ולפ"י אפי' בשוגג יצטרכו לכפרה ומ"מ נקרא רצוי ה'].

רק כריתות עונשן בשוגג אמור שהוא בחטאת משא"כ מיתות ב"ד באתן שאין חיבין עליהם חטאת כגון מכה אביו ואמו ומקלל או מיתה בידי שמים או מלקות בשוגג אין עונשן אמור.

רבינו מאיר הכרח רע"ו

מדפירש הכתוב בחייבי מיתות ב"ד וכריתות העונש במזיד ובשוגג משא"כ בחייבי מיתה בידי שמים וחייבי לאוין פירש העונש רק במזיד נראה לחכמים שבאלו שלא פירש בשוגג אין עליהם בשוגג שום נשיאות חטא ואין צריכין רצוי כלל [ובשוגג היכן שלא נכתב אין צריכין לכפרה].

וזה הכרחם לומר שכבר עונשן אמור פ"י שכל העונש שרצה להטיל עליהם כבר אמרו הכתוב, אבל עשה ולא הנתק לעשה המזידין אע"פ שלא הזכיר בהם ענש אי אפשר שלא יענש בהם ולזה מרצה העולה בנדבה.

כי כל שאר וכל דבש

לא תקטירו ממנו אשה לה' (א יא)

טעם האיסור

א. יתכן שהוא כדברי הרב במורה הנבוכים (חג מו) שמצא בספריהם שהמנהג היה לעובדי עבודה זרה להקריב כל מנחתם חמץ ולערב הדבש בכל קרבנותיהם ולכן אסרם לגבוה.

ב. או שיש בכל אלה [שאור דבש ומלח] סוד נעלם ממנו, ועיין לקמן (כג ז) שאולי איסור החמץ מפני שירמוז אל מדת דין כי נקרא חמץ כאשר יקרא היין כאשר יקרא חומץ יין וחומץ שכר והלשון נגזר מלשון 'מעול וחומץ' (תהילים עא ד) כי נגזל מהם טעמם ולא יאכלו ובעבור שהקרבנות לרצון לה' הנכבד לא יבאו מן הדברים אשר להם היד החזקה לשנות הטבעים וכן לא יבואו מן הדברים המתוקים לגמרי כגון הדבש רק מן הדברים המזוגים כאשר אמרו בבריאת העולם (ב"ר יב טו) שיתף מידת הרחמים למדת הדין ובראו.

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח וכו'

על כל קרבנך תקריה מלח (א יג)

טעם למלח בקרבנות

במורה הנבוכים (שס) בעבור שעובדי עבודה זרה ימאסו אותה ולא יקריבוהו כלל [ואנו עושים הפיכים].

יתכן מפני שאינו דרך כבוד להיות לחם ה' תפל מבלי יעשה משהו עד שיבדוק יפה ויתברר לו שהדבר מותר ורואי לו לפי רצון ה'.

נפש כי תחטא בטעם מכל מצות ה' וכו' (א ד)

מדוע אמר 'נפש'?

א. בעבור היות המחשבה בנפש והיא השוגגת הזכיר כאן נפש.
ב. הזכיר נפש כי העונות מולידיים גנאי בנפש.

טעם הקרבנות על השוגג

א. מפני שכל העונות יולידו גנאי בנפש והם מום בה ולא תזכה להגביל פני יוצרה רק בהיותה טהורה מכל חטא ולכן הנפש השוגגת תקריב קרבן שתזכה לקרבה אל האלהים אשר נתנה.

ב. בשער הגמול מביא רבינו שהשוגג נקרא חוטא שלא היה זהיר וחרד לדבר ה' שלא יאכל ולא יעשה משהו עד שיבדוק יפה ויתברר לו שהדבר מותר ורואי לו לפי רצון ה'.

בוה"ז שאין לנו קרבן לכפר איך מתקפרים השוגגים

בשער הגמול מביא רבינו כאשר אין ביהמ"ק קיים ה' שולח להם יסורים כדי למרק בהם את השגגות הללו כדי שיהיו נקיים לעוה"ב וכשם שהקרבנות הם אהבה וחמלה על ישראל ונתנו כדי לקרבם תחת כנפי השכינה כך היסורים הללו הם אבה וחמלה על האדם.

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם וכו' (א ט)

מדוע אין מוזכר 'ונסלח לו'?

הא דלא הזכיר בחטאת כהן המשיח יוכפר עליו ונסלח לו' כאשר הזכיר בשאר החוטאים בקהל ובנשיא ובהוי"ט, אולי לרב מעלתו לא יתכפר ונסלח לו לגמרי עד שיתפלל ויתחנון לפני אלהיו כי מלאך ה' צבאות הוא וצריך להיותו נקיא וטהור ידים.

רמב"ם
אמר הרב במורה הנבוכים (ח"ג פמ"ו) כי טעם הקרבנות בעבור שהמצריים והכשדים אשר היו ישראל גרים ותושבים בארצם מעולם היו עובדים לבקר ולצאן המצרים עובדים לטלה הכשדים עובדים לשים אשר יראה להם כדמות שעירים אנשי הודו עד היום לא ישחטו עד היום בקר לעולם ובעבור כן צוה לשחוט השלשה מינין לשם הנכבד כדי שידוע כי הדבר שהיו חושבים כי הם בתכלית העבירה הוא אשר יקריבו לבורא ובהם יתכפרו העונות כי כן יתרפאו האמונות הרעות שהם מדוי הנפש כי כל מדוה וכל חלי לא יתרפא כי אם בהפכו.

רבינו מקשה על הרמב"ם
א. הם דברי הבאי ירפאו שבר גדול וקשיא רבה [ביאור טעם הקרבנות] על נקלה יעשו שלחן ה' מגאל שאיננו רק להוציא מלבן של רשעים וטפשי עולם והכתוב אמר כי הם לחם אשה לריח ניחוח [שהטעם של הקרבנות הוא יותר גדול מלהוציא מלבן של רשעים].
ב. לפי שטותם של מצרים לא תתרפא מחלתם בזה רק תוסיף מכאוב כי מחשבת הרשעים הנוכרים לעבוד למזל טלה ולמזל שור שיש להם כח בהם לפי מחשבותם ולכן לא יאכלו אותם לכבוד כחם ויסודם ואם יזבחו אותם לה' הנכבד זה כבוד להם עם מעלה והם עצמם כך נוהגים כמו שאמר (יז ז) 'ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים' ועושי העגל זבחו לו, והרמב"ם עצמו כתב שהיו מקריבים ללבנה בכל ראשי חדשיהם ושמש בעלותה במזלות, ויותר תתרפא המחלה באכלנו מהם לשבע שהוא אסור להם ומגנה בעיניהם ולא יעשו כן לעולם.
ג. לדעת הרמב"ם מדוע נח בצאתו מהתיבה עם ג' בניו כשאין בעולם מצריים או כשדיים הקריב בקרבן וייטב בעיני ה', גם הבל הביא מבכרות צאנו ומחלבהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו (בראשית ד ד) ולא היה עדין בעולם שמץ ע"ז כלל.

רבינו
א. בעבור שמעשה בני אדם נגמרים במחשבה בדבור ובמעשה צוה השם כי כאשר יחטא יביא קרבן: ויסמך ידיו עליו כנגד המעשה ויתודה בפיו כנגד הדבור וישרף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו ויורק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו כדי שישחט אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלהיו בגופו ונפשו וראוי לו שישתפך דמו וישרף גופו לולי חסד השם שלקח ממנו תמורה
וכפר הקרבן הזה שיהיה:
דמו תחת דמו נפש תחת נפש וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו והמנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו וקרבת התמיד בעבור שלא ינצלו הרבים מחטאו תמיד.

ב. ע"ד האמת יש בקרבנות טוד נעלם תכנס בו ממה שאמרו רבותינו בספרי (פנחס כח ח) ובסוף מנחות (קי). אמר רבי שמעון בן עזאי בא וראה מה כתיב בפרשת הקרבנות שלא נאמר בהם לא אל ולא אלהיך ולא אלהים ולא שדי ולא צבאות אלא יו"ד ה"א שם המיוחד שלא ליתן פתחון פה לבעל הדין לחלקושמא תאמר לאכילה הוא צריך ת"ל 'אם ארעב לא אמר לך כי לי תבל ומלואה (התילים נ יב) לא אמרתי לכם זבחו אלא כדי שיאמר ויעשה רצוני [רבינו מאריך שצריך להקריב הקרבן לה לבדו בשמו המיוחד].

רש"י
א. לשון ונרצה לו יחזור אל השם הנכבד הנזכר שיתרצה לו [לחוטא] בקרבן הזה לכפר עליו מלשון 'ובמה יתרצה אל אדוני' (שמואל א כט ד) [נרצה קאי על ה' שיתרצה לו לחוטא].
ב. ונרצה כנוי לחטא שנתרצה לו [לחוטא] לכפר עליו מלשון 'כי נרצה עונה' (ישעיה מ ב) והוא מלשון השלמה [נרצה קאי על החטא שיושלם ויסתיים החטא].
ג. העון רצוי לפני השם ולא יחר אפו עוד [נרצה קאי על העון מלשון פיוס ורצוי (כפי' א') ולו קאי על ה' (דלא כפי' הקודמים)].

ושחט את בן הקרן לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם וכו' (ה א)
מנין שהולכת הדם למזבח דוקא בכהן?

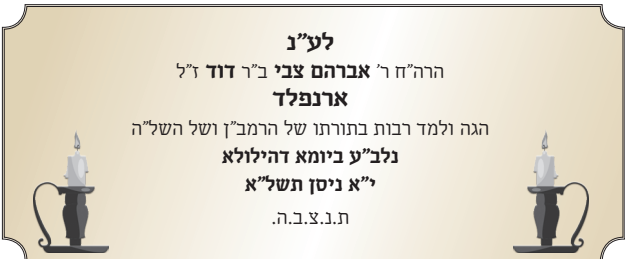
רש"י
א. והקריבו זו קבלת הדם ואין לשון 'והקריבו' ההולכה וקריבת הדם למזבח, והוא מלשון קרבן שיעשו מן הדם קרבן והוא לקבלו ולזרקו על המזבח ואם הקבלה עצמה מצות כהנה כ"ש ההולכה וזריקה.
[והקריבו פי' להקריב]
ב. שכן דרשו 'והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה' (פסוק יג) זו הולכת איברים לכבש וא"כ אף הולכת הדם צריכה כהן בכהונו.

והקטיר הכהן את הכלה מזבחה עלה אשה ריח ניחוח לה' (ט א)
לשם מה צריך לשחוט העולה?

רש"י
עולה לשם עולה יקטירנו אשה כשישחטנו יהא שוחטו לשם האש וכל 'אשה' לשון אש.
שמתכבות והולכות. [כבבא מלשון גחלים]
ב. לי נראה שצריך לכוון שתאכלנו האש לגמרי לא שיצלה שם מעט והוא מלשונם (סנהדרין ז.) כבשר כיבא [שאינו מבושל כל צרכו] דאכלי גנבי.
[כבבא מלשון צלי]
ג. יש גורסים שם [בזבחים] לאפוקי גבבא דלא והביאור הוא שיתכוון להעלותו על גבי אש של עצים כדכתיב על העצים אשר על האש ולא יחשב להעלותו על גבי אש של קש ושל גבבא והוא כענין ששנינו (שבת לו:) כירה שהיסקוה בקש ובגבבא.
[גבבא מלשון קש]

ואם מן העוף עולה קרבנו לה' והקריב מן התרים או מן בני היונה את קרבנו (י א)
מדוע דוקא תורים גדולים ובני יונה קטנים?

רמב"ם
א. רצה בתורים הגדולים בעבור פרישותן והרבקם בידוע מהם שכיון שעבד בן זוגו לא ידבק באחר לעולם וכן ישראל דבוקים בה' אלהיהם ולא ידבקו באל אחר לעולם.
אבל היונים קנאים מאד ובקנאתם יתפרדו ויחליפו על כן לא בחר בהם אלא הקטנים קדם שיזדווגו כי היונה בקטנותה אז תוספת אהבה בהן גדולה יותר מכל העופות וכמו שהזכירו רבותינו (שה"ש רבה א טו) כי כל העופות אם יגע אדם בקן שלהם לקחת משם אפרוחים או בצים יעזבוהו ולא יקננו בו לעולם אבל היונה לא תעזבנו בשום ענין וכן ישראל לא יחליפו בוראם ותורתם לעולם אלא או יהודי או צלוב [שימסור נפשו על יהדותו].
ב. אם נאמר כדעת הרמב"ם שנבחרו משום תכונתם לצורך אכילה יתכן שנבחרו משום סוגלתם כי התורים סגלתם חדוד השכל ואפרוחי היונים סגלתם לתועלת גדולה במבטלי האיברים [שהאיברים אינם פועלים את פועלתם] כפלגס [שיצא מכלל ילד ולא בא לזכרות] וכיוצא בו.

מעשה חט"ה

פרשת פקודי - ויקרא וביאר ויקרא ה' אל משה'

ויכס הענן את-אהל מועד וכבוד ה' מלא את-המשיכן; ולא-יכל משה לבוא אל-אהל מועד כי-ישכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את-המשיכן: (פרק מ, לד- לה)

למען¹
ויכס הענן את אהל מועד¹ אמר כי הענן יכסה את האהל מכל דד והוא מוכס ועומד בו. וכבוד ה' מלא את המשכן, כי תיכסו מלא הכבוד, כי הכבוד שוכן בתוך הענן תוך המשכן, כענין שאמר בהר סיני (לעיל ב' כ"א) אל הערפל אשר שם האלהים.

ואמר² כי לא יוכל משה לבא אל אהל מועד (פסוק ה"א) אפילו אל הפתח, מפני שהיה הענן מוכס ארוח ולא היה רשאי לבא בתוך הענן, ועוד, כי המשכן מלא כבוד ה' ויחד יכנס בו. והטעם, שלא יבא שם בלא רשות, אבל יקרא אותו ויבא בתוך הענן כאשר עשה בהר סיני ויקרא אל משה ביום השביעי הענן (לעיל כ"ד ט"ז). ואמר ויבא משה בתוך הענן (ע"פ)

ועל דרך הפשט, נעבור שאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד (ויקרא א' א') לא נכנס משה למשכן, אבל קרא אותו מאהל מועד ועמד פתח אהל מועד וידבר אליו⁴.

ורבותינו אמרו (ת"כ פתיחתא ח) כתוב אחד אומר ולא יוכל משה לבא אל אהל מועד, וכתוב אחר אומר ובטא משה אל אהל מועד (במדבר ז ט"ז), הכריעו כי שכן עליו הענן, כי לדעתם ובטא משה אל אהל מועד, שיבא שם בלא קריאה מדעתו, או מפני שאמר שם וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורית נראה להם שהיה עומד בתוך האהל לפני הכפורית, וכל עת היות כבוד השם מלא את המשכן לא נכנס משה בתוכו. ולכן יאמרו שהיה זה לאחר שנתלק הענן, כלומר שנתלק מלכותו כל האהל ואין הכבוד מלא את המשכן, כי לא היה זה רק ביום השמיני בדרת שם הכבוד. והקריאה שאמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד (ויקרא א' א'), על דעתם קודם לכן היתה, כאשר פירשתי למעלה (פסוק ג). ויתכן שהכתוב שאמר פעם אחרת וכבוד ה' מלא את המשכן ירמוז אל הכבוד השוכן בקרבו⁵.

א. שבשבעת ימי המילואים לא היה הענן על המשכן (כמבואר בהערה א'), היה יכול להכנס לאהל מועד. משא"כ בשמיני המילואים שהענן כיסה את כל האהל מועד, אפילו פתח האהל מועד. לכן לא היה יכול לבוא לאהל מועד.

ב. שבשבעת ימי המילואים שהקב"ה דיבר עם משה היה 'מעל הכפורית', ושם היה השראת השכינה. משא"כ בשמיני המילואים, היה המשכן 'מלא' כבוד השם.

ומחמת אלה הדברים לא היה יכול להכנס שוב לאהל מועד רק עם היה קריאה, כמו שכתוב בהר סיני ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן וגו'.⁴ דעת רבינו על דרך הפשט: כיון שבעת שהיה הענן על המשכן לא היה יכול משה להכנס לאהל מועד, רק אם היה קריאה מיוחדת, ומכיון שלא מצאנו בכתובים שהענן הסתלק מאוהל מועד, אפשר שהענן נשאר שם בקביעות. וכן לא מצאנו שהיה קריאה מיוחדת למשה לבוא אל האוהל. ובאמת לא נכנס משה רבינו כל הארבעים שנה למשכן. ובשעת הדיבור היה עומד מחוץ למשכן. ומדייק מלשון הכתוב הנאמר בתחילת פרשת ויקרא, וידבר ה' אליו 'מאהל' מועד, ולא כתיב 'באוהל' מועד. נמצא שאפילו בשבעת ימי המילואים שלא היה הענן מכסה על המשכן, בשעת הדיבור עמד משה רבינו מחוץ למשכן. [דהרי רבינו לשיטתו שפרשת ויקרא נאמר בשבעת ימי המילואים].

נמצא ע"ד הפשט: לא נכנס משה רבינו במשך הארבעים שנה, רק כשעבד העבודה בשבעת ימי המילואים, דזה היה ציוי מהקב"ה שהוא יעשה את העבודה. אבל מכאן ולהבא לא מצינו שיהיה קריאה מיוחדת שיכנס לאהל מועד. וכל הדברות - גם בשבעת ימי המילואים - היה מחוץ לאוהל מועד. אבל אהרן הכהן שהוא נצטוו לעבוד את עבודת הקרבנות שפיר היה יכול להכנס לאהל מועד.

אמנם לכאורה צ"ב, כיון שהדיבור של פרשת ויקרא היתה בשבעת ימי המילואים, ואז עדיין לא היה הענן, לא הוצרך קריאה מיוחדת. כדי שיוכל להכנס לאהל מועד, א"כ מה כוונת הכתוב ויקרא אל משה. ועוד, ע"ד הפשט דעת רבינו שגם באותו דיבור עמד 'בחוץ', א"כ למה נאמר ויקרא. ע"כ צריכים לומר שמטרת הקריאה היתה רק להודיע למשה רבינו שרוצה לדבר אתו, שיבוא לפתח אוהל מועד. ודו"ק.

והנה בפרשת ויקרא (פרק א פסוק א) כתב רבינו ב' טעמים למה כתוב ויקרא אל משה, הרי לא מצינו כן בשאר מקומות. א. משה רבינו ידע שהקב"ה ידבר אתו מבין הכפורית, אמנם פעם הראשונה לא היה יכול להכנס לאוהל מועד בלא קריאה. ב. שלא ידע משה שהדיבור יהיה מעל הכפורית, כי עדיין לא כסהו הענן, שהרי פרשה זו לדעת רבינו נאמרה בשבעת ימי המילואים, וכיסי הענן היה רק בשמיני המילואים. ולכן הוצרך לקרא לומר שיהיה הדיבור מבין הכפורית. ולפי ב' הפירושים האלה נכנס משה רבינו 'בתוך' אוהל מועד. ורבינו מסיי"ם שם בזה"ל (לפי הגירסא בדפו"ד) "ואין זה דרך פשט בכתוב הזה, וכבר פירשתי למעלה". וכוונתו למה שמבאר כאן, שע"ד הפשט אפילו בפרשת ויקרא - שהיה בתוך שבעת ימי המילואים, לא נכנס משה רבינו ליתוך' אוהל מועד רק עמד בחוץ. ודו"ק.

⁵ אבל לפי דעת רבותינו: כשהקב"ה דיבר עם משה, עמד 'בתוך' האוהל מועד, ע"כ צריך לומר שהענן היה רק ביום השמיני כשעשה אהרן הכהן, העבודה המיוחדת של חנוכת המשכן, כדי להראות לישראל שהשרה הקב"ה שכינה במעשה ידיהם, ואחר כך - באותו היום נסתלקה הענן, ושפיר היה יכול משה להכנס לגמור הקרבנות ציבור, ללא קריאה מיוחדת.

וזאת למודעי כי העיקר להגות בתורת רבינו הק' בלשון הטהור והזהב ובכל דברי תורתנו הק', אך להקל על המתקבים לקודש באנו להכניסם אל תחת כנפי השכינה תורתו של רבינו. והשתדלנו להיצמד ללשון של רבינו הק' ורק במקום שהוצרכנו לקצר או לבאר הוספנו או הורדנו כמה מילים להבנת הדבר לאנשים פשוטים כמונו עד שנוכח כולנו להגות בפנים בתורתנו הק'.

ואך למותר הוא לפרט שאם שגיגו בהבנת דברי קדשו הטעות וחוסר ההבנה היא בנו.

מתוך הקדמתו של רבינו לפי עה"ת:

'ועתה דע וראה מה אשיב שואלי דבר בכתובת פירוש התורה, אבל אתנהג כמנהג הראשונים, להניח דעת התלמידים יגיעי הגלות והצרות, הקוראים בסדרים בשבתות ובמועדים, ולמשוך לבם בפשטים ובקצת דברים נעימים לשומעים וליוערים חן. ואל חנוך יחוננו ויכוננו. ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, עכ"ל'.

ונפש כי תקריה קרבן מנחה לה' וכו' וצק עליה עמן ונתן עליה לבנה והמראה אל בני אהרן הכהנים וקמץ מעם וכו' והקטיר הכהן וכו' (ב א כ)

אלילו עבודות במנחה בכהן?

רבינו

רש"י

ויצק ונתן והביאה מלמד שיציקה ובלילה כשרים בור. הכהנים וקמץ מקמיצה ואילך מצות כהונה. [הגשה כשרה בור]

רבינו ממיא ראיות לדבריו

א. אמר (להלן ח) 'והקריבה אל הכהן והגישו אל המזבח' ואחר כך 'והרים הכהן את אזכרתה' (ט) שהוא הקמץ הרי שהכהן הוא מגישה אל המזבח ואח"כ קומץ. ב. שנינו (קדושין לו) הסמיכות והתנופות וההגשות והקמיצות נוהגות באנשים ואין נוהגות בנשים ואמרו הגשות דכתיב זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן (ו ז) ולא בנות אהרן א"כ ההגשה היא בבני אהרן.

רבינו מיישב לשיטתו מאמר חז"ל (מנחות ט) מקמיצה ואילך מצות כהנה

כונתם כי מקמיצה זו הכתובה בפסוק הזה שבפרשה זו הזכיר יציקה ונתנית לבונה והבאה אל הכהן וקמיצה ולא הזכירה הגשה אל המזבח ומכל הדברים המזכרים כאן הקמיצה היא הראשונה למצות כהונה [אך לא מהגשה שלא הוזכרה כאן].

¹ כתב רבינו (לעיל פסוק ב) שכל הפסוקים מתחילת פרק מ, עד פסוק זה 'ויכס הענן', מיידי משבעת ימי המילואים, שאז עשה משה רבינו את העבודה. ואז אמר לו הקב"ה שבשמיני המילואים ראש חודש ניסן יקים את המשן ושוב לא יפרקנו. משא"כ בשבעת ימי המילואים היה מקימים ומפרקים את המשכן.

והכתוב כאן (פסוק לד) 'ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן', היה ביום שמיני למילואים, ר"ח ניסן. וראיה לדבר כי הרי אמר (פסוק לג) 'ויכל משה את המלאכה'. וכאשר כלה הקמה זו של אחד בניסן אז כסה הענן את המשכן, וכדאיתא ברש"י (ויקרא ט כג) מה שדרשו 'ויצאו ויברכו את העם', שכל שבעת ימי המילואים שהעמיד משה את המשכן והיה משמש בו ופרקו לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואמרו למשה, משה רבינו כל הטורח שטרחנו כדי שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל, אמר להם אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה עמם.

וכמו כן כתב רבינו (שם) שפרשות הקרבנות המובא בפרשיות 'ויקרא' צו', נאמרה למשה רבינו בשבעת ימי המילואים, דאם לא כן מהיכן ידע איך להקריב הקרבנות עיי"ש.

תמצית הדברים: שבשבעת ימי המילואים הקריב משה רבינו הקרבנות באוהל מועד, והקב"ה דיבר עם משה פסוקים האלה הכתובין בפרשתו, וכן פרשיות ויקרא צו.

² כוונת רבינו באמרו 'ואמר', שלכאורה קשה מה קרה ביום השמיני למילואים 'שלא יכול משה לבוא אל אהל מועד'. הרי עד עכשיו בשבעת ימי המילואים נכנס משה רבינו לאהל מועד לעשות העבודה. וכן הקב"ה אמר לו פרשת הקרבנות שבויקרא צו, מאהל מועד.

³ על זה מבאר רבינו דמחמת שני דברים שקרה בשמיני המילואים, שלא היה בשעת ימי המילואים, לא היה יכול משה ליכנס לאהל מועד.

א. שבשבעת ימי המילואים לא היה הענן על המשכן (כמבואר בהערה א'), היה יכול להכנס לאהל מועד.

משא"כ בשמיני המילואים שהענן כיסה את כל האהל מועד, אפילו פתח האוהל מועד. לכן לא היה יכול לבוא לאהל מועד.

ב. שבשבעת ימי המילואים שהקב"ה דיבר עם משה היה 'מעל הכפורית', ושם היה השראת השכינה. משא"כ בשמיני המילואים, היה המשכן 'מלא' כבוד השם.

ומחמת אלה הדברים לא היה יכול להכנס שוב לאהל מועד רק עם היה קריאה, כמו שכתוב בהר סיני ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן וגו'.⁴ דעת רבינו על דרך הפשט: כיון שבעת שהיה הענן על המשכן לא היה יכול משה להכנס לאהל מועד, רק אם היה קריאה מיוחדת, ומכיון שלא מצאנו בכתובים שהענן הסתלק מאוהל מועד, אפשר שהענן נשאר שם בקביעות. וכן לא מצאנו שהיה קריאה מיוחדת למשה לבוא אל האוהל. ובאמת לא נכנס משה רבינו כל הארבעים שנה למשכן. ובשעת הדיבור היה עומד מחוץ למשכן. ומדייק מלשון הכתוב הנאמר בתחילת פרשת ויקרא, וידבר ה' אליו 'מאהל' מועד, ולא כתיב 'באוהל' מועד. נמצא שאפילו בשבעת ימי המילואים שלא היה הענן מכסה על המשכן, בשעת הדיבור עמד משה רבינו מחוץ למשכן. [דהרי רבינו לשיטתו שפרשת ויקרא נאמר בשבעת ימי המילואים].

נמצא ע"ד הפשט: לא נכנס משה רבינו במשך הארבעים שנה, רק כשעבד העבודה בשבעת ימי המילואים, דזה היה ציוי מהקב"ה שהוא יעשה את העבודה. אבל מכאן ולהבא לא מצינו שיהיה קריאה מיוחדת שיכנס לאהל מועד. וכל הדברות - גם בשבעת ימי המילואים - היה מחוץ לאוהל מועד. אבל אהרן הכהן שהוא נצטוו לעבוד את עבודת הקרבנות שפיר היה יכול להכנס לאהל מועד.

אמנם לכאורה צ"ב, כיון שהדיבור של פרשת ויקרא היתה בשבעת ימי המילואים, ואז עדיין לא היה הענן, לא הוצרך קריאה מיוחדת. כדי שיוכל להכנס לאהל מועד, א"כ מה כוונת הכתוב ויקרא אל משה. ועוד, ע"ד הפשט דעת רבינו שגם באותו דיבור עמד 'בחוץ', א"כ למה נאמר ויקרא. ע"כ צריכים לומר שמטרת הקריאה היתה רק להודיע למשה רבינו שרוצה לדבר אתו, שיבוא לפתח אוהל מועד. ודו"ק.

והנה בפרשת ויקרא (פרק א פסוק א) כתב רבינו ב' טעמים למה כתוב ויקרא אל משה, הרי לא מצינו כן בשאר מקומות. א. משה רבינו ידע שהקב"ה ידבר אתו מבין הכפורית, אמנם פעם הראשונה לא היה יכול להכנס לאוהל מועד בלא קריאה. ב. שלא ידע משה שהדיבור יהיה מעל הכפורית, כי עדיין לא כסהו הענן, שהרי פרשה זו לדעת רבינו נאמרה בשבעת ימי המילואים, וכיסי הענן היה רק בשמיני המילואים. ולכן הוצרך לקרא לומר שיהיה הדיבור מבין הכפורית. ולפי ב' הפירושים האלה נכנס משה רבינו 'בתוך' אוהל מועד. ורבינו מסיי"ם שם בזה"ל (לפי הגירסא בדפו"ד) "ואין זה דרך פשט בכתוב הזה, וכבר פירשתי למעלה". וכוונתו למה שמבאר כאן, שע"ד הפשט אפילו בפרשת ויקרא - שהיה בתוך שבעת ימי המילואים, לא נכנס משה רבינו ליתוך' אוהל מועד רק עמד בחוץ. ודו"ק.

⁵ אבל לפי דעת רבותינו: כשהקב"ה דיבר עם משה, עמד 'בתוך' האוהל מועד, ע"כ צריך לומר שהענן היה רק ביום השמיני כשעשה אהרן הכהן, העבודה המיוחדת של חנוכת המשכן, כדי להראות לישראל שהשרה הקב"ה שכינה במעשה ידיהם, ואחר כך - באותו היום נסתלקה הענן, ושפיר היה יכול משה להכנס לגמור הקרבנות ציבור, ללא קריאה מיוחדת.